

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2007

Μάθημα: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Σάββατο, 2 Ιουνίου 2007
7:30 – 10:00

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

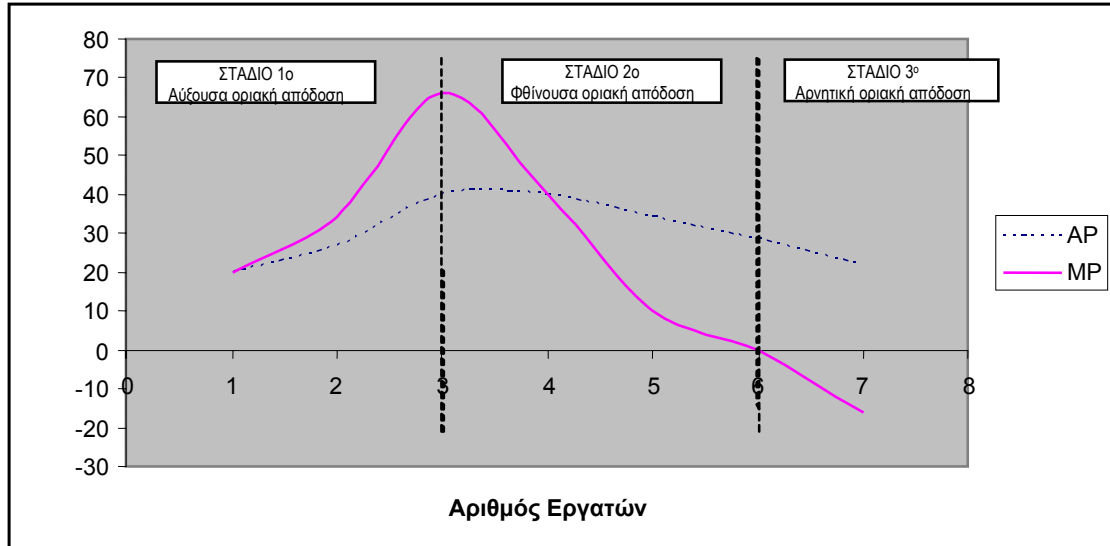
ΕΡΩΤΗΣΗ Α

1. (α)

Αριθμός εργατών	Συνολικό προϊόν (κιλά)	Μέσο προϊόν (κιλά)	Οριακό προϊόν (κιλά)
0	0	-	-
1	20	20	20
2	54	27	34
3	120	40	66
4	160	40	40
5	170	34	10
6	170	28,33	0
7	154	22	-16

(Μονάδες 6)

(β) και (γ)

(Μονάδες 3+2=5)

- (δ) Το πιο αποτελεσματικό στάδιο παραγωγής βρίσκεται στο Στάδιο της φθίνουσας οριακής απόδοσης (2^ο στάδιο). Αυτό συμβαίνει γιατί στο στάδιο της αύξουσας οριακής απόδοσης (1^ο στάδιο) υπάρχουν ακόμα περιθώρια αύξησης της παραγωγής. Αντίθετα δεν συμφέρει στην επιχείρηση να περάσει στο στάδιο της αρνητικής απόδοσης (3^ο στάδιο) αφού με λιγότερους εργατές έχει μεγαλύτερη παραγωγή. Επομένως το πιο αποτελεσματικό επίπεδο παραγωγής βρίσκεται κάπου μέσα στο δεύτερο στάδιο. Ο ακριβής, όμως, υπολογισμός του επιπέδου αυτού απαιτεί σύγκριση των εσόδων και εξόδων της επιχείρησης τα οποία δεν είναι γνωστά στο αριθμητικό παράδειγμα της ερώτησης.

(Τόμος Α-σελ. 81-82)

(Μονάδες 3)

- (ε) Ο νόμος που λειτουργεί μετά το πρώτο στάδιο παραγωγής ονομάζεται νόμος της φθίνουσας οριακής απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το νόμο, καθώς αυξάνεται η ποσότητα του μεταβλητού συντελεστή στην παραγωγική διαδικασία, ενώ οι υπόλοιποι συντελεστές παραμένουν σταθεροί, μετά από ένα ορισμένο σημείο η απόδοση του μεταβλητού συντελεστή (πρώτα η οριακή και μετά η μέση) αρχίζει να μειώνεται.

(Τόμος Α-σελ. 82)

(Μονάδες 2)

(στ)

$$\begin{aligned} \text{Παραγωγικότητα Εργασίας} &= \frac{\text{Συνολικό προϊόν}}{\text{ώρες εργασίας}} \\ &= \frac{\text{Συνολικό προϊόν}}{4 \text{ εργάτες} \times 8 \text{ ώρες}} \\ &= \frac{160 \text{ μονάδες}}{32 \text{ ώρες}} = 5 \text{ μονάδες/ανά ώρα εργασίας} \end{aligned}$$

(Μονάδες 2)

2.

$$Ez = \frac{\% \text{ Μεταβολή ποσότητας}}{\% \text{ Μεταβολή τιμής}}$$

$$2,5 = \frac{\% \cdot X}{10\% \text{ ή } 0,10}$$

$$2,5 = 2,5 \cdot 10\% = 25\% \text{ ή } 2,5 \cdot 0,10 = 0,25$$

Αφού η τιμή μειώθηκε λόγω του νόμου της ζήτησης η ζητούμενη ποσότητα θα αυξηθεί.

(Μονάδες 3)

(Σύνολο Μονάδων 21)

ΕΡΩΤΗΣΗ Β

1. (α)

Μονάδες αγαθού	Συνολική χρησιμότητα	Οριακή χρησιμότητα
0	0	--
1	16	16
2	28	12
3	36	8
4	40	4
5	40	0
6	36	-4

(Μονάδες 4)

(β)

(Μονάδες 2)

(γ) Η καμπύλη της οριακής χρησιμότητας ξεκινά από άνω αριστερά και κατέρχεται προς τα κάτω δεξιά, γιατί με τις επί πλέον μονάδες που καταναλώνονται, η οριακή χρησιμότητα μειώνεται συνεχώς λόγω του βαθμιαίου κορεσμού της ανάγκης. Όταν η καμπύλη τέμνει τον οριζόντιο άξονα δηλ. οριακή χρησιμότητα ισούται με μηδέν (σημείο K) επιτυγχάνεται ο πλήρης κορεσμός της ανάγκης. Αν η κατανάλωση του αγαθού συνεχιστεί πέραν της πέμπτης μονάδας του αγαθού η οριακή χρησιμότητα μετατρέπεται σε αρνητική και είναι γνωστή ως δυσαρέσκεια.

(Τόμος Α-σελ. 52)

(Μονάδες 3)

2. (α) Στο νεκρό σημείο τα συνολικά έσοδα (TR) ισούνται με το συνολικό κόστος (TC) δηλαδή:

$$TR = TC$$

$$P \cdot Q = FC + VC$$

$$\text{επειδή } AVC = \frac{VC}{Q} \Rightarrow VC = AVC \cdot Q \Rightarrow VC = 10Q$$

$$15Q = 5.000 + 10Q$$

$$5Q = 5.000$$

$$Q = 1000 \text{ μονάδες.}$$

(Μονάδες 3)

- (β) Νεκρό σημείο είναι εκείνο στο οποίο η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημιά δηλ. τα συνολικά έσοδα ισούνται με το συνολικό κόστος. Στο νεκρό σημείο η επιχείρηση πραγματοποιεί μόνο το φυσιολογικό κέρδος που είναι στοιχείο του αφανούς κόστους.

(Μονάδες 3)

3. (α) Νόμος της ζήτησης: Όταν η τιμή ενός αγαθού αυξάνεται η ζητούμενη ποσότητα μειώνεται και αντίστροφα όταν η τιμή μειώνεται η ζητούμενη ποσότητα αυξάνεται.

- (β) (i) Με βάση την επίδραση υποκατάστασης:

Όταν η τιμή ενός αγαθού μειώνεται και οι τιμές των άλλων παρόμοιων παραμένουν αμετάβλητες οι καταναλωτές αρχίζουν να ζητούν μεγαλύτερη ποσότητα από το αγαθό αυτό σε βάρος των άλλων αγαθών.

Αντίθετα όταν η τιμή του αγαθού αυξάνεται οι καταναλωτές υποκαθιστούν το αγαθό αυτό με άλλα παρόμοια.

- (ii) Με βάση την εισοδηματική επίδραση:

Όταν η τιμή ενός αγαθού μειωθεί το πραγματικό εισόδημα των καταναλωτών αυξάνεται γιατί με το ίδιο εισόδημα μπορούν τώρα να αγοράσουν περισσότερη ποσότητα από το αγαθό από ότι προηγουμένως.

Αντίθετα όταν η τιμή ενός αγαθού αυξάνεται τότε το πραγματικό εισόδημα των καταναλωτών μειώνεται γιατί τώρα με το ίδιο εισόδημα μπορούν να αγοράσουν μικρότερη ποσότητα από το αγαθό.

(Μονάδες 6)

(Σύνολο Μονάδων 21)

ΕΡΩΤΗΣΗ Γ

1.

Εναλλακτικοί συνδυασμοί ποσοτήτων	Γεωργικά Προϊόντα (τόνοι)	Βιομηχανικά Προϊόντα (τεμάχια)	Κόστος Ευκαιρίας Γεωργικών προϊόντων σε Βιομηχανικά προϊόντα	Κόστος Ευκαιρίας Βιομηχανικών προϊόντων σε Γεωργικά προϊόντα
A	160+40= 200	0	$80/X=2 \rightarrow X=40$	--
B	160	80	$60/40=1,5$	$40/80=0,5$
Γ	120	140	$40/40=1$	$40/60=0,67$
Δ	80	180	$20/40=0,5$	$40/40=1$
E	40	200	$10/40=0,25$	$40/20=2$
ΣΤ	0	200+10= 210	--	$40/X=4 \rightarrow X=10$

(Μονάδες 8)

2. Στο κράτος συμφέρει να επιβάλλει φόρο κατανάλωσης πάνω στα αγαθά ανελαστικής ζήτησης, δηλαδή στα αγαθά πρώτης ανάγκης.
Σε περίπτωση ανελαστικής ζήτησης κάθε επιβολή φόρου κατανάλωσης αποδίδει στο κράτος τα προσδοκώμενα έσοδα, γιατί η αντίδραση των καταναλωτών στις αυξήσεις των τιμών είναι μικρή.

(Μονάδες 4)

3.

- α) Υπολογισμός ΦΠΑ

$$A \text{ } \pounds 500 @ 15\% = \pounds 75$$

$$B \text{ } \pounds 500 @ 15\% = \pounds 75$$

(Μονάδα 1)

- β) Υπολογισμός ΦΠΑ ως ποσοστό επί του μηνιαίου εισοδήματος

$$A \text{ } \pounds 75 \times 100 \div \pounds 3.000 = 2,5\%$$

$$B \text{ } \pounds 75 \times 100 \div \pounds 1.500 = 5\%$$

Όπως βλέπουμε οι έμμεσοι φόροι είναι αναλογικοί ως προς τη δαπάνη αλλά αντίστροφα προοδευτικοί ως προς το εισόδημα, γιατί καθώς αυξάνεται το εισόδημα μειώνεται το ποσοστό του εισοδήματος που καταβάλλεται ως φόρος.

Συγκεκριμένα ο Β με μηνιαίο εισόδημα $\pounds 1.500$ καταβάλλει έμμεσους φόρους 5% επί του εισοδήματός του, ενώ ο Α με διπλάσιο μηνιαίο εισόδημα καταβάλλει 2.5% επί του εισοδήματός του, ακριβώς τα μισά του πρώτου, σύμφωνα με τα αριθμητικά δεδομένα της άσκησης.

(Τόμος β-σελ. 417)

(Μονάδες 4)

4. Σύμφωνα με τα κριτήρια της συνθήκης του Μάαστριχτ το Δημοσιονομικό έλλειμμα δεν πρέπει να ξεπερνά το 3% του ΑΕΠ και το Δημόσιο Χρέος το 60% του ΑΕΠ.

(Μονάδες 2)

(Σύνολο Μονάδων 19)

ΕΡΩΤΗΣΗ Δ

1.

Κόστος Καλαθιού (2004)

$$\begin{array}{r} 105 \qquad 65100 \\ 100 \qquad \quad X; \\ \hline \end{array}$$

$$x = \frac{100 \cdot 65100}{105} = 62000$$

Ρυθμός Πληθωρισμού (2005)

2005

$$\frac{(105-100) \cdot 100}{100} = 5\% \quad (\text{ή } \frac{65.100-62.000}{62.000} \times 100 = \frac{3.100}{62.000} \times 100 = 5\%)$$

Ρυθμός Πληθωρισμού (2006)

$$\frac{(109-105) \cdot 100}{105} = 3,8\% \quad (\text{ή } \frac{67.580-65.100}{65.100} \times 100 = \frac{2.480}{65.100} \times 100 = 3,8\%)$$

Κόστος Καλαθιού (2006)

$$\begin{array}{r} 105 \quad 65.100 \\ 109 \quad X; \\ \hline \end{array}$$

$$\frac{109 \cdot 65.100}{105} = 67.580$$

Ο πίνακας συμπληρωμένος είναι ο ακόλουθος:

Έτος	Κόστος Καλαθιού	Δείκτης Τιμών	Ρυθμός Πληθωρισμού %
2004 (έτος βάσης)	£ 62.000	100	-
2005	65.100	105	5%
2006	67.580	109	3,8%

(Μονάδες 5)

2. (α)Για το 2005

Μέσο Συνολικό Κόστος= Μέσο Σταθερό + Μέσο Μεταβλητό

$$\text{ΜΣΚ} = \frac{120.000}{4000} + \frac{480.000 + 40.000 + 6.000}{4000} = 175$$

Για το 2006

Νέα ποσότητα παραγωγής = 4.000 + (4.000 Χ 25%) = 5.000

$$\text{Μέσο Συνολικό Κόστος} = \frac{120.000}{5000} + \frac{707.000}{5000} = 24 + 141,4 = 165,4$$

Μεταβλητό Κόστος

$$\text{Πρώτες Ύλες και Ημερομίσθια} = 480.000 \times \frac{125}{100} = 600.000$$

$$\text{Καύσιμα και Ηλεκτρισμός} = 40.000 \times \frac{110}{100} = 44.000$$

$$\text{Διάφορα} = 60.000 \times \frac{105}{100} = 63.000$$

$$\text{Σύνολο: } 600.000 + 44.000 + 63.000 = 707.000$$

(Μονάδες 7)**(β)**

Δύο λόγοι στους οποίους οφείλεται η μείωση του μέσου κόστους είναι:

- Το σταθερό κόστος επιμερίστηκε σε περισσότερες μονάδες παραγωγής και έτσι το μέσο σταθερό μειώθηκε από 30 σεντ σε 24.
- Ένας άλλος λόγος είναι η επίδραση των εξόδων που είναι φθίνοντα. Οι πρώτες ύλες και τα ημερομίσθια είναι αναλογικά που σημαίνει ότι δεν επηρέασαν το μέσο κόστος. Τα καύσιμα, ο ηλεκτρισμός και διάφορα άλλα έξοδα ήταν φθίνοντα με αποτέλεσμα να μειώσουν το μέσο συνολικό κόστος.

(Μονάδες 3)

3. α) Οικονομικές διακυμάνσεις είναι το φαινόμενο των διαδοχικών αυξομειώσεων (ανόδων και καθόδων) που παρουσιάζει το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας μιας οικονομίας.

*(B τόμος-σελ.399)***(Μονάδες 1,5)**

β) Υπερθέρμανση της οικονομίας παρατηρείται στη φάση της κρίσης ή κάμψης λόγω αλόγιστων επενδύσεων των παραγωγικών συντελεστών, πλήρους απασχόλησης και αύξησης των αμοιβών των συντελεστών παραγωγής.

*(B τόμος-σελ.402)***(Μονάδες 2)**

γ) Το αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης είναι η δημιουργία πληθωριστικών τάσεων. *(B τόμος-σελ.402)*

Τα δημοσιονομικά μέτρα που λαμβάνονται για εξομάλυνση της οικονομίας είναι η μείωση των δημοσίων επενδύσεων και η αύξηση της φορολογίας.

*(B τόμος-σελ.405)***(Μονάδες 1,5)****(Σύνολο Μονάδων 20)**

ΕΡΩΤΗΣΗ Ε**1. (α) Χώρα Α**

$$\text{Κόστος ευκαιρίας σιταριού} = \frac{50}{400} = 0,125 \text{ κιλά τυριού}$$

$$\text{Κόστος ευκαιρίας τυριού} = \frac{400}{50} = 8 \text{ κιλά σιταριού}$$

Χώρα Β

$$\text{Κόστος ευκαιρίας σιταριού} = \frac{150}{600} = 0,25 \text{ κιλά τυριού}$$

$$\text{Κόστος ευκαιρίας τυριού} = \frac{600}{150} = 4 \text{ κιλά σιταριού}$$

Η χώρα Α θα ειδικευτεί στην παραγωγή σιταριού διότι το κόστος ευκαιρίας του είναι πιο χαμηλό από τη χώρα Β ($0,125 < 0,25$).

Η χώρα Β θα ειδικευτεί στην παραγωγή τυριού διότι το κόστος ευκαιρίας του είναι πιο χαμηλό από τη χώρα Α ($4 < 8$).

(Μονάδες 5)

- 1. (β)** Η ελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου έχει σαν αποτέλεσμα τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων των συναλλασσομένων χωρών λόγω αποδοτικότερης εκμετάλλευσης των συντελεστών παραγωγής που οδηγεί σε αύξηση της παγκόσμιας παραγωγής.

Φυσικά υπάρχουν εκτός από τις θετικές επιπτώσεις και αρνητικές επιπτώσεις (βλέπε σελ. 440, Β' Τόμος Πολιτικής Οικονομίας Υ.Α.Π., αναφορικά με τα επιχειρήματα Υπέρ του Προστατευτισμού).

(Μονάδες 3)

2.

Στάδια παραγωγής	<i>Πωλήσεις-(Αρχικό Απόθεμα+Αγορές-Τελικό Απόθ.)</i>	ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ
A-Παραγωγή Βαμβάκι	£8.000 -(0+0-0)	£8.000
B - Κλωστήριο	£10.000-(0+£8.000-0)	£2.000
Γ -Υφαντήριο	£15.000-(0+£10.000-0)	£5.000
Δ- Βιοτεχνία	£18.000-(£2.000+£15.000-£3.000)	£4.000
Αξία τελικού προϊόντος		£19.000

(Μονάδες 5)

3.

	£εκ.
Προσωπικό Εισόδημα σε Τιμές Συντελεστών	970
Μείον Μεταβιβαστικές Πληρωμές	(240)
Συν Αδιανέμητα Κέρδη	50
Καθαρό Εθνικό Εισόδημα σε τιμές Συντελεστών	<hr/> 780
Μείον Επιδοτήσεις	(35)
Συν Έμμεσοι Φόροι	105
Καθαρό Εθνικό Εισόδημα σε τιμές Αγοράς	<hr/> 850 <hr/>

(Μονάδες 6)

(Σύνολο Μονάδων 19)

(Γενικό Σύνολο Μονάδων 100)